

BA NĂM TẬP SỰ LUẬT SƯ

Định chế luật sư Việt Nam rập khuôn hệ thống tổ chức của Pháp, dù miền nam Việt Nam đã dành độc lập từ 1954. Điều này cũng dễ hiểu vì Việt Nam là một cựu thuộc địa của Pháp.

Một mặt, luật sư đoàn là một định chế hoàn toàn độc lập với chính quyền theo luật định. Mặt khác, theo truyền thống lại phụ thuộc vào tòa thượng thẩm nơi đặt trụ sở của luật sư đoàn.

Việt Nam Cộng Hòa trước năm 1975 có hai tòa thượng thẩm: TTT Huế quản hạt trải dài từ Quảng Trị vào đến Nha Trang; quản hạt TTT Sài Gòn bắt đầu từ Phan Thiết đến tận mũi Cà Mau.

Do đó có hai luật sư đoàn: LS Đoàn Tòa TT Huế và LS Đoàn Tòa TT Sài Gòn. Tôi tốt nghiệp cử nhân luật năm 1967. Tôi rất thích được ghi danh tập sự để trở thành luật sư tại LS đoàn Sài Gòn.

Gia đình tôi không quen biết nhiều trong giới luật sư, thẩm phán, nên cơ hội hành nghề luật sư của tôi rất xa vời.

Chợt có tin vui đến thật bất ngờ! Tôi được nhận vào tập sự tại một văn phòng luật sư tại thành phố Biên Hòa. Văn phòng này của Ls Trần Sơn Hà, lúc đó là một luật sư trẻ, năng động và đầy triển vọng. Ông vừa được Bộ Lao Động đề cử vào chức vụ công cán ủy viên, ngạch trật thứ trưởng, nên phòng luật giao cho Ls Lê Thị Phương Mai tạm thời quản lý.

Sau ngày niêm yết danh sách tập sự, theo truyền thống, Ls Hà và Ls Phương Mai đã kiên nhẫn bỏ rất nhiều thì giờ để dẫn tôi ra mắt và chào hỏi các luật sư trong hội đồng điều hành của LS đoàn, đứng đầu là vị thủ lĩnh và sau đó thăm viếng quý vị chánh nhất, chánh án phòng, quý vị chương lý, phó chương lý tòa thượng thẩm cùng quý vị chánh án, chánh biện lý tòa sơ thẩm Sài Gòn và Biên Hòa.

Buổi lễ tuyên thệ ra nhập luật sư đoàn diễn ra trong bầu không khí vừa trang nghiêm vừa giản dị theo đúng tôn chỉ của Tòa TT và LS Đoàn Sài Gòn.

Chúng tôi gồm trên dưới 10 người, mũ áo chỉnh tề theo chân Ls thủ lĩnh và Ls tổng thư ký đến phòng hội của vị chánh nhất Tòa TT để làm lễ tuyên thệ.

Lời tuyên hứa được vị Ls tổng thư ký đọc và được các ứng viên tập sự tuyên thệ. Đại để của lời tuyên thệ là quyết tâm bảo vệ công lý, tôn trọng luật pháp, tuân thủ đạo đức nghề nghiệp, nâng đỡ và bảo vệ quyền lợi của mẹ góa, con côi, hành xử phù hợp nội qui và truyền thống của LS đoàn.

Tiếp theo là lời nhắn nhủ thân tình của quý vị chánh nhất và thủ lĩnh Ls về truyền thống cao đẹp của ngành biện hộ và các kinh nghiệm hành nghề tại Việt Nam.

Từ đó, hàng tuần ba bốn lần tôi phóng xe Honda từ nhà ở Gia Định lên Biên Hòa. Có lúc tôi đi hướng xa lộ Biên Hòa, nhưng tôi thích đi theo quốc lộ cũ, rồi qua sông Đồng Nai, băng ngang hai cây cầu sắt cũ kỹ, chạy ngang cù lao Phố để đến văn phòng nằm xế cửa tòa án.

Trụ sở tòa án Biên Hòa tọa lạc trên một chu vi tương đối rộng rãi, trên khu hành chánh chạy dọc theo sông Đồng Nai. Tòa có hai phòng xử. Ngoài ra là phòng chánh án, biện lý và lục sự. Văn phòng Ls Nghiêm Xuân Hồng, Bạch Văn Luy cũng nằm trên đường này.

Công việc không có nhiều. Ls Phương Mai thỉnh thoảng mới đến làm việc. Tôi thường theo các đồng nghiệp tập sự Mai Văn Ty, Đỗ Xuân Viên... tập tại nhà anh Tô Hoàn Mai trên cù lao Phố. Anh Mai cũng mới ra nhập LS Đoàn. Là người gốc Biên Hòa, gia cảnh khá giả, và rất hiếu khách. Nhà anh lúc nào cũng mở rộng cửa để đón chúng tôi.

Năm sáu tháng sau, tôi chuyển qua tập sự tại văn phòng Ls Nguyễn Ngọc Hà trên đường Võ Tánh, Sài Gòn. Ls Hà người nhỏ bé, kinh nghiệm, hăng say làm việc. Tôi được giao từ việc dễ đến việc khó: đi dự phiên tòa xử về hộ luật để xin đình hoãn phiên tòa (đi role), biện hộ tại tòa hình, trả lời lý do án cho những tranh tụng hộ luật, xin án lệnh phê đơn, thăm thân chủ trong tù, đi chép hồ sơ ở tòa quân sự... Nhiều khi, tôi còn được cử đi biện hộ ở những tòa xa như Tây Ninh, Cần Thơ, Châu Đốc.

Sau 9 tháng gián đoạn vì phải vào quân trường Thủ Đức, tôi về tập sự trở lại tại văn phòng Ls Trần Quang Huy, lúc đó do Ls. Phạm đình Đạm quản lý. Rồi tôi chuyển về văn phòng Ls. Dương Hồng Lương để sửa soạn kỳ thi mãn hạn tập sự. Tính ra thời gian tập sự của tôi kéo dài gần bốn năm.

Thời gian này hàng ngày tôi thường gặp các bạn đồng nghiệp tập sự Hoàng Đức Trí, Nguyễn Trọng Quỳnh, Nguyễn Hải, Nguyễn Hữu Thi, Chu Văn Viện, Trần Tử Huyền, Nguyễn Trung Thi, Phạm Phú An, Kiều Thanh, Hầu Thi Đông, Hồng Thị Hảo Thanh, Trần Văn Ba, Võ Văn Dinh, Nguyễn Kế Nghiệp và rất nhiều bạn khác mà tôi tạm thời không còn nhớ tên.

Đầu năm 1972 tôi đậu kỳ thi mãn hạn tập sự và được ghi danh vào danh biểu chính thức của LS đoàn Sài Gòn.

Trong suốt thời gian tập sự, tôi được học hỏi rất nhiều kinh nghiệm, không những từ nơi văn phòng tập sự, mà còn từ nhiều vị luật sư lão thành trong nghề. Có tham dự những phiên tòa do các Ls kinh nghiệm như Vũ Văn Huyền, Võ Văn Quan, Hồ Tri Châu, Trương Đình Dzu, Vương Văn Bắc, Phùng Văn Tuệ, Nguyễn Văn Chúc, Nguyễn Tường Bá, Phạm Nam Sách... đứng biện hộ, mới nhận chân rằng miền Nam Việt Nam không thiếu những nhà hùng biện đại tài. Ngoài những kinh nghiệm nghề nghiệp, tôi còn học hỏi nhiều kinh nghiệm quý báu về tiếp nhân xử thế của các bậc tiền bối trong ngành thẩm phán và luật sư. Trong toà ST Sài Gòn, ngoài chánh án Trần Khương Trinh rất ít xuất hiện trên bục xử án; các vị chánh án khác như Tôn Thất Hiệp, Nguyễn Sĩ Hiệp, Nguyễn Văn Thông, Phạm Văn Phú, Đào Minh Lương, Hoàng Tuấn Lộc..., lúc nào cũng lịch sự và ân cần với luật sư kể cả Ls tập sự. Trên bục công tố, chánh biện lý Lương Đức Hợp và các phó biện lý Phạm Kim Bình, Phạm Văn Hàm (đương kim chủ tịch hội AHLK), Mai Quý Thích, Nguyễn Đức Huy.. đều vui vẻ, cởi mở và hành xử đúng với cương vị của mình.

Trên tòa thượng thẩm, quý vị chánh nhất, chánh án phòng và các vị hội thẩm tác phong lịch sự, cung cách hòa nhã, khoan dung.

Có lần tôi biện hộ một vụ hình trên tòa thượng thẩm cùng với những luật sư khác, cụ chương lý Nguyễn Mạnh Nhụ ngồi ghé công tố. Cụ vẫy tôi đến gần nhắc nhở với giọng hòa nhã: "Ls nêu điều luật sai rồi! Cần phải viện dẫn điều này... và án lệ này...". Các cụ coi chúng tôi, những Ls tập sự trẻ cả tuổi đời lẫn tuổi nghề, như con cháu trong nhà.

Đó chính là đại gia đình tư pháp như mọi người thường gọi:thẩm phán, luật sư cùng làm việc trong một môi trường chung là điều hành hệ thống tư pháp và phục vụ công lý trong tinh thần tương kính.

Các vị trong hội đồng luật sư, kể cả ông thủ lĩnh đều xử lý mọi việc rất thận trọng và luôn bên vực các luật sư và bảo vệ quyền biện hộ trước tòa.

Vị thủ lĩnh không những được các luật sư, thẩm phán quý trọng, mà ngay cả các vị lãnh đạo hành pháp và quân đội cũng nể vì.

Ba năm tập sự là một quãng thời gian đẹp nhất trong cuộc đời tôi.

Xin gửi lời cảm ơn chân thành đến tất cả các luật sư đã dẫn dắt tôi vào nghề: Ls Trần Sơn Hà, Lê Thị Phương Mai, Nguyễn Ngọc Hà, Phạm Đình Đạm, Dương Hồng Lương ,cùng rất nhiều các luật sư tiền bối và các cựu đồng nghiệp, một thời, ở luật sư đoàn Sài Gòn, để tôi được sống và làm việc trong bầu không khí thân thương ngày nào.

Nguyễn Viết Đĩnh

Little Saigon 29/07/2012